osavatele sellidele jätkus, teenis M. endale talviti elatist »Revaler Beobachter'i« lugejaile kättekandmisega või elas Pärnus venna juures suve jooksul kogutud kopikaist. 1881. a. hakkas M. riigisakslase F. Cayé juures korralikumalt ametit õppima. Kuigi Cayé polnud tsunftimeister, lasti M. tema enda palvel sellikatsele ja anti talle a. 1884 sellitunnistus. Oma õppemeistri perekonnas õppis M. saksa keele ära, mis talle võimaldas laiemat edasiharimist, ja hakkas selles sihis hoolega kasutama oma sõbra Jaak Järve (vt.) saksakeelset raamatukogu, tutvudes Järve kaudu loodusteadusliku ja muu vabamõttelise kirjandusega. Järve juures kohtas M. raudtee-vabriku töölist A. Burland'i, kes veendunud sotsiaaldemokraadina isegi partei liikmemaksu Saksamaale saatis ja tööliste keskel levitas saksakeelset sotsialistlikku kirjandust. Burland'i raamatute kaudu tutvus M. Proudhon'i ja Marx'i teostega. Samas sihis mõjustas M.-t väikekaupmees Toomas Jaanverk, kes talle tutvustas Büchner'i, Moleschott'i, K. Vogt'i j. t. töid. — 1885. a. asus M. maalrisellina Tartu, hakkas järgmisel a. ise meistriks, kuid omandas tsunftimeistri tiitli alles a. 1891 mõnesuguste raskuste järel, sest teised meistrid ei tahtnud talupoja-seisusse kuuluvat endist tööpoissi meeleldi enda hulka vastu võtta. Tartuski teotses M. hoolega eneseharimise kallal, õppis Tartu saksa käsitööliste seltsi õhtukoolis, käis seltsi korraldatud iganädalastel populaarteaduslikel loenguil ja kuulas kuni ülikooli venestamiseni ka ülikoolis rahvalikke loenguid, eriti prof. Loeschke't, Kennel'it ja Oettingen'i. Läti üliõpilase, veendunud sotsiaaldemokraadi A. Dauge' kaudu pääsis M. lähemale ülikoolis õppivale Läti ja Eesti sotsialistlikule või radikaalsele noorsoole. Nii tutvus ta P. Kalning'iga, P. Stučka'ga, R. Aavakivi'ga (vt.), A. Alver'iga (vt.), J. L. Jürgens'iga (vt.) j. t. Et Vene võimud politiliselt kahtlasi üliõpilasi saatsid mujalt karistuseks Tartu, siis oli siin üliõpilaste keskel kujunenud perekas kogu sotsialiste pea kõigi Venemaa rahvaste hulgast. M. tutvus peagi selle ringkonnaga ja hakkas selle elust osa võtma. Samuti lähenes M. ülikooli juures töötavale mehaanikule A. Müller'ile, kes oli eht Saksa sotsiaaldemokraat ja sai Saksamaalt sotsiaaldemokraatlikku ajalehte, mida tsensuur ei takistanud. Ka sai Müller ühe teise ilmsüütuma lehe ristpaela all Venemaal keelatud ajakirja »Neue Zeit«, mille kirjutisi Tartu sotsialistid õhinal lugesid ja ühiselt harutasid. J. L. Jürgens, kel sidemeid oli Tallinna meremeestega, hankis nende kaudu Saksamaa sadamalinnadest pahempoolset parteikirjandust. Eesti sotsialistide vähesuse ja organisaatorite puuduse tõttu ei tunginud sotsialistlikud ideed Tartus siiski kaugemale töölisringkonda, seda enam, et avalikus elus väga ettevaatlikult tuli teotseda. M. püüdis »Vanemuise« ja »Taara« seltsi eestseisuse liikmena neis seltses korraldatavaile kõneõhtuile anda radikaalsemat ilmet ja hankis kõnelejaid sageli oma ringkonnast, kes asusid »Postimehe« kantud rahvusluse vastu opositsioonis. Nii sattus M. oma mõtteosalistega ikka enam vastollu Tõnisson'i, Reiman'i ja samuti ka Grenzstein'i püüetega. 1898. ja 1899. a. hakkasid R. Aavakivi ja J. L. Jürgens »Lõbu ja teadust« välja andma, et rahvale tutvustada radikaalset ilmavaadet. Samal ajal ostis J. L. Jürgens M. ainelisel ja moraalsel toetusel dr. K. A. Hermann'i »Rahva Lõbulehe«, kuid seda ei suudetud kasutada tarvilikul määral oma ringkonna huvides. Kui E. Wilde oli Hermann'i »Postimehe« toimetajaks, toetas M. seda lehte oma kaastööga. A. s. vahetusel asutas P. Speek (vt.) M. osavõtul uue, sotsialistlikule alusele asendada mõeldud ajalehe »Uudised«, millele M. tegi agarasti kaastööd. M. avalik tegevus tõmbas ikka enam endale Tartu alalhoidliku seltskonna osa tähelepanu, eriti sellest ajast peale, mil M. linnavolikogusse pääsedes võis otsemalt oma ideede eest välja astuda. Seepärast hakkasid endised töötellijad temast ikka enam kõrvale hoiduma. 1903. a. alul lahkus M. neil ja osalt teistel põhjustel Tartust, siirdus Tallinna ja omandas siin trükikoja, milles »Teatajat« hakati trükkima. »Teataja« ümber koondus Tartu sotsialistlikust ringkonnast terve rida isikuid, kelledest paljud peagi hakkasid eelistama mõõdukamaid seisukohti. Ka M. oli ajutiselt »Teataja« toimetuse liige ja avaldas selleks mõju, et anda lehele võimalikult käremeelset ilmet. M. s. ilmus »Teatajas« (1902, nr. 251—308) M. töö C. R. Jakobson'ist. 1905. a. suvel laskis kuberner Lopuhin M. vangistada, süüdistades teda töölistele metsas riigivastase kõne pidamises. Kuuajase vanglas viibimise järel lasti M. tagatiste vastu vabaks. 1905. a. novembris käis M. Tallinna Eesti Käsitööliste Abiandmise Seltsi esindajana Tartus kuulsal ülemaalisel kongressil ja valiti üheks selle abijuhatajaks. Samal ajal saavutasid Tallinna trükitöölised M. toetusel ettevõtjailt kollektiivsed palgalepingud. Karistussalkade eest põgenes M. Peterburi ja sealt jaan. 1906 Viiburi, kuna ta abikaasal õnnestus ära müüa trükikoja. Helsingi kaudu sõitis M. 1906. a. märtsis ühes G. ja K. Astiga (vt. neid) Saksamaale ja siit Pariisi kaudu Šveitsi, leides Bernis hulga eesti pagulasi eest (Päts, Teemant, Wilde

Eesti biograafiline leksikon, 1926-1929, lk. 303